

SPR

Nuorten turvatalot

TOIMINTAKERTOMUS 2009**JOHDANTO**

Punainen Risti ylläpitää Suomessa viittä Nuorten turvataloa. Turvatalot sijaitsevat Helsingissä, Vantaalla, Espoossa, Tampereella ja Turussa. Ne tarjoavat apuaan alle 19-vuotiaille nuorille ja heidän perheilleen elämän erilaisissa kriisitilanteissa.

Turvatalojen perustehtävä on avun ja tuen antaminen kriisissä oleville nuorille sekä heidän perheilleen. Tavoitteena on kasvattaa nuoren ja hänen perheensä itsetuntemusta ja voimavaroja, parantaa nuoren ja hänen perheensä elämäntilanteen hahmottamista ja vastuuta omasta ja perheen hyvinvoinnista sekä lisätä heidän toiveikkuuttaan.

Turvatalot haluavat olla ainutlaatuinen auttaja, monipuolinen osaaja, lähellä nuoria ja perheitä.

PALVELUT

Turvataloilla tehtävä työ perustuu voimavarasuuntautuneeseen perhe- ja verkostotyöhön. Tavoitteena on auttaa nopeasti, joustavasti ja tehokkaasti nuorta ja hänen perhettään. Varhainen tarttuminen asioihin auttaa ehkäisemään ongelmien syvenemistä ja nuorten syrjäytymistä.

Kriisityö ja -majoitus

Turvataloissa tehtävän kriisityön tavoitteena on auttaa nuorta ja perhettä toimimaan arjessa ja lisätä näin perheen hyvinvointia.

Kriisissä käytettävät auttamismuodot ovat nopea ja joustava henkinen ensiapu, fyysisistä tarpeista huolehtiminen, voimavaroja lisäävä yksilö- ja perhetyö ja verkostoyhteistyö.

Perhehuonetoiminta

Perhehuonetoiminta on turvatalolla tehtävää avotyötä. Perhehuonetoiminnan keskustelupalvelut on tarkoitettu nuorelle, vanhemmille ja perheenjäsenille, eikä se edellytä turvatalon kriisimajoitusasiakkuutta. Työskentely on käytännönläheistä ja voimavarakeskeistä.

Työn tavoitteena ovat nuoren ja hänen perheensä välisen vuorovaikutuksen parantaminen ja nuoren ja perheen voimavarojen lisääminen. Tarvittaessa kartoitetaan yhdessä nuoren ja perheen kanssa heille tarpeellisia muita palveluita.

Itsenäistymisen tukeminen

Itsenäistymisen tuki -palvelun tavoitteena on nuoren elämän hallinnan saavuttaminen ja tasapainoinen itsenäinen elämä.

Palvelu on tarkoitettu nuorille jotka tarvitsevat perheen ulkopuolista tukea itsenäistymisessään. Keskeistä työskentelyssä ovat nuoren voimavaraistaminen, perheen huomioiminen ja verkostotyö.

Tuki on räätälöity yksilöllisesti, se on prosessinomaista ja tavoitteellista. Perhe- ja verkostotyö on oleellinen osa tuen sisältöä. Turvatalolla koordinoidaan verkostotyötä ja sen tavoitteena on selkiyttää eri toimijoiden keskinäistä työnjakoa.

VAPAAEHTOISTYÖ

Turvatalolla työskenteli kertomusvuonna yhteensä 228 (vuonna 2008 215) vapaaehtoista työntekijää. Vapaaehtoistyön määrä turvataloissa oli n. 26 500 tuntia ja sen merkitys toiminnalle niin sisällöllisesti kuin taloudellisestikin oli suuri.

Suurin osa vapaaehtoisista toimi työntekijän työparina päivystäen iltaisin ja öisin turvatalolla. Osa vapaaehtoisista toimi myös nuorten kanssa toteutetussa ryhmä- tai ystävätoiminnassa tai tukihenkilöinä.

Vapaaehtoisia oli helppo saada mukaan toimintaan ilman mitään erityistä markkinointia. Nuorten auttaminen kiinnostaa erityisesti nuoria aikuisia ja jo omat lapsensa aikuiseksi kasvattaneita keski-ikäisiä. Kaikkia halukkaita ei kyetty ottamaan mukaan toimintaan, vaan heitä ohjattiin eteenpäin muihin Punaisen Ristin vapaaehtoistehtäviin. Osa jäi jonottamaan vapautuvaa vapaaehtoistyöpaikkaa.

Suurin osa vapaaehtoisista on hyvin sitoutuneita ja pitkäaikaisia, osa taas on mukana muutaman toimintakauden. Erityisen motivoivaksi toiminnassa koettiin kontakti nuoreen ja työstä saatu välitön palaute.

Vapaaehtoistoimintaa kehitettiin ja monipuolistettiin edellisvuosien tapaan. Vapaaehtoiset toimivat tukihenkilöinä ja ystävinä nuorille. He osallistuivat ryhmätoiminnan toteuttamiseen. Kolmisenkymmentä vapaaehtoista koulutettiin toimimaan kriisipäivystäjinä internetissä.

Vapaaehtoisia koulutettiin sekä yhteisillä että turvatalokohtaisilla kursseilla, heille järjestettiin tapaamisia, työnohjausta, opintovierailuja ja -matkoja, mm. Espoon turvatalon vapaaehtoiset tekivät opintomatkan Punaisen Ristin syntysijoille Solferinoon. Yhden työntekijän nimeäminen vapaaehtoistyön koordinaattoriksi Helsingissä, Tampereella ja Espoossa, koettiin lisäävän vuorovaikutusta työntekijöiden ja vapaaehtoisten välillä erityisesti toiminnan kehittämiseen liittyen.

Kertomusvuoden tavoitteena oli työskentelyn kehittäminen monikulttuuristen perheiden kanssa osaamisen lisäämisen kautta. Tähän pyrittiin kasvattamalla monikulttuurisen taustan osaavien vapaaehtoisten määrää ja hyödyntämällä heidän tieto-taitoaan. Jokaisella turvatalolla toimi monikulttuurisia vapaaehtoisia mutta erityisesti heitä onnistuttiin rekrytoimaan lisää turvatalolla Helsingissä, noin viidennes uusista vapaaehtoisista omasi monikulttuurisen taustan.

MUUT RESURSSIT

Turvataloissa oli yöpymispaikkoja kriisimajoitusta varten yhteensä 34. Henkilötyövuosia kertyi 36,7. Toimintaa tukivat taloudellisesti Raha-automaattiyhdistys ja turvatalojen kotikunnat.

Accenture tuki turvataloja SPR:n ystäväyrityksen roolissa. Canon Inc.:n Euroopan Punaisten Ristien nuorten syrjäytymistä ehkäisevään toimintaan kohdistama avustus kohdennettiin Suomessa edelleen turvataloille. Toimintaa tukevia lahjoituksia saatiin myös muilta yhteisöiltä ja yrityksiltä erityisesti Turussa. Lahjoitukset vähenivät kuitenkin edellisvuosiin verrattuna selvästi. Electroluxilta saatiin joululahjaksi kodinkoneita. Kauppalehden sijoituskilpailun voittaja kohdisti palkintonsa turvataloille ja sen tuloksena saatiin kolme lasertulostinta.

Turvatalojen johtokuntaan kuului kuntien edustaja, asiantuntijajäseniä, SPR:n hallituksen ja piirien edustajia sekä työntekijöitä. Johtokunta kokoontui neljä kertaa. Turvatalojen johtajista koostuva johtoryhmä kokoontui säännöllisesti kerran kuussa. Turvatalojen tukena toimi myös paikallisia yhteistyö- ja ohjausryhmiä.

ASIAKASTYÖ

Tavoitteet

Toiminnan tavoitteena oli nopea ja oikea-aikainen palvelu sekä hyvä asiakasohjaus. Tavoitteena oli tunnistaa nuoren avuntarve nopeasti ja varhaisessa vaiheessa ja ohjata hänet oikean palvelun piiriin.

Palveluvuorokaudet ja nuorten määrä

Asiakkuuden alussa arvioitiin tarkasti tarvitseeko nuori kriisimajoituspaikkaa vai voidaanko häntä ja perhettä auttaa avotyön keinoin perhehuone-toiminnassa. Tämän seurauksena kriisiyöpymisten määrä väheni hieman (4436 vrk, 2008 4578 vrk), mutta avotyönä toteutettu perhehuone-toiminta kasvoi merkittävästi erityisesti Turussa, mutta myös Vantaalla ja Espoossa. Perhehuone-toiminta madalsi turvatalon kynnystä entisestään, helpotti hakeutumista avun piiriin ja mahdollisti näin ennaltaehkäisevän työn tekemisen.

Myös **nuorten määrä** väheni edellisestä vuodesta ollen **719** (929).

Palveluvuorokausien kokonaismäärä kasvoi sen sijaan hieman.

29 730 (29 161). Asiakkuuden kesto nuorta kohden siis pitenee jonkin verran. Keskimääräinen kriisiyöpymisjakso oli n. kahden viikon mittainen ja asiakkuus perhehuoneella kesti keskimäärin seitsemän viikkoa.

Suurin palveluvuorokausien kasvu tapahtui itsenäistymisen tuki -palvelussa Helsingissä ja Tampereella. Itsenäistymisen tuen palveluvuorokausia kertyi kaikissa turvataloissa yhteensä 9422 (8967). Tukea itsenäistymiseen annettiin 61 nuorelle.

Tulosyyt

Nuoren saapuessa turvatalolle hän määritteli itse syyn tulolleen ja avun tarpeelleen. Kertomusvuonna nuorista hieman yli puolet (57 %, vuonna 2008 56 %) kertoi syyksi perheeseen liittyvät pulmat ja ristiriidat kotona.

Nuoret kertoivat sekä henkisestä että fyysisestä väkivallasta, vanhempien mielenterveysongelmista ja heidän alkoholikäytöstään, mutta myös omista mielenterveyspulmista, masennuksesta ja ahdistuksesta. Usein nuori myös kertoi joko omasta tai perheenjäsenten kokemasta yksinäisyydestä. Edelleen turvataloihin hakeutui nuoria jotka etsivät apua vanhemmilleen ja koko perheelle.

Perhetapaamisissa vanhemmat kertoivat väsymyksestään, voimattomuudestaan, parisuhteen pulmista ja omista henkilökohtaisista paineistaan. Nuoren kasvuun liittyvät kriisit saatettiin kokea ylivoimaisiksi. Usein vanhemmat myös kokivat olevansa pulmiensa kanssa yksin, voimavarojensa olevan vähissä ja toivottomuuden valtaavan mielen. Avun etsiminen palveluverkostosta koettiin liian työlääksi ja vaikeaksi. Usko muutokseen oli vähäistä.

Tämän vuoksi vanhempien tukeminen ja työskentely heidän kanssaan lisääntyi. Tavoitteena oli vahvistaa vanhemmuutta, selkiyttää vanhempien keskeisiä pelisääntöjä sekä tukea heitä henkilökohtaisessa jaksamisessa.

Kriisimajoitusta tarvinneiden nuorten perhe- ja elämäntilanteet olivat usein hyvin haastavia ja vaativan paljon selvittelyä ja intensiivistä perhetyötä. Tähän osaltaan vaikuttivat asiakkaiden vaihtelevat perhe- ja kulttuuritaustat. Yhteiskunnan monikulttuuristuminen näkyi turvataloissa, Helsingissä yli kolmannes ja Turussa neljännes asiakkaista tuli monikulttuurisista perheistä.

Väkivallan tulosyökseen ilmoitti 10 % (12 %) nuorista. Helsingissä 22 % (28 %) nuorista hakeutui turvatalolle väkivallan vuoksi. Väkivallan tunnistamiseen kiinnitettiin erityisesti huomiota nuoren tulohaastattelussa. Nuoret kertoivat entistä avoimemmin kohtaamastaan väkivallasta ja jos ilmapiiri perheessä oli uhkaava, tulosyöksi merkittiin väkivalta.

Mielenterveyspulmien vuoksi turvatalolle hakeutui nuoria erityisesti Tampereella 23 % (13 %). Nämä nuoret olivat usein mielenterveyspalveluiden piirissä, mutta tuki ei ollut riittävää ja nuoren elämänhallinta oli heikkoa.

Päihteet tulosyöksi kertoi 4 % nuorista. Vanhempien päihteiden käyttö näyttää olevan kasvussa. Lisäksi vuoden aikana tehtiin havaintoja myös nuorten yleisestä päihdemyönteisyydestä, nuorten miesten jonkin verran lisääntyneestä mietojen huumeiden käytöstä ja alkoholin käytön lievästä kasvusta koko asiakaskunnan keskuudessa.

Tulosyynä saattoivat olla myös seurustelupulmat ja sydänsurut, raskaus ja kuolemantapaukset lähipiirissä.

Kuka ohjasi turvatalolle

Yhteistyö kunnan sosiaalityöntekijöiden kanssa oli tiivistä ja sujuvaa. He ohjasivat aktiivisesti nuoria turvatalolle (39 %). Nuori oli myös usein saanut tiedon turvatalon palveluista koulusta (17 %) tai kuullut turvatalosta kavereiltaan (9 %) tai omilta vanhemmiltaan (9 %).

Muita ohjaavia tahoja olivat esim. kaverin vanhemmat, tuntemattomat ohikulkijat, linja-autonkuljettajat, palvelevat puhelimet, seurakunnan työntekijät, SPR:n festarivapaaehtoiset tai vastaanottokeskuksen työntekijät

Turun turvatalon asiakkaista 53 % nuorista ei ollut asiakkuutta sosiaalitoimessa ennen turvatalolle tuloa. Tämä selittyy näpistyspuhuteltavien suurella määrällä. Muissa turvataloissa sekä kriisiyöpymistä tarvinneet nuoret että itsenäistymisen tuessa olevat nuoret olivat lähes poikkeuksetta myös sosiaalitoimen asiakkaita. Perhehuonetoiminnassa tavoitettiin parhaiten ne nuoret ja perheet jotka eivät olleet vielä muiden tahojen asiakkaita.

Minne lähti turvatalolta

Kriisimajoituksessa olleista nuorista palasi kotiin 61 % (63 %). Luku on vaihdellut 2000 -luvulla vuosittain 50–65 prosentin välillä, kun turvatalotoiminnan alkuvuosina se lähenteli 90 prosenttia. Tämä kertoo nuorten ja perheiden elämäntilanteiden vaikeutumisesta, mutta myös työntekijöiden ammattitaidon kasvun tuomasta mahdollisuudesta ja halusta ottaa vastaa entistä vaikeimmissa elämäntilanteissa olevia asiakkaita.

Muun lähiyhteisön luokse palasi 6 % nuorista, lastensuojelulaitokseen lähti 13 % ja omaan asuntoon muutti 8 % nuorista.

Ikäryhmät ja sukupuolijakauma

Tytöt ovat aina olleet enemmistönä turvatalolla. Viime vuosina poikien osuus on kuitenkin vähitellen kasvanut. Poikia oli asiakkaista kertomusvuonna 34 % kun edellisenä vuonna heitä oli 32 %. Erytisen paljon poikia oli turvatalolla Helsingissä, koko vuoden asiakkaista heitä oli 41 % ja syksyn aikana heitä oli jopa enemmän kuin tyttöjä. Edellisvuoden tapaan näyttäisi siltä, että pojat itse eivät aktivoituneet hakemaan apua, vaan aikuiset, niin vanhemmat kuin viranomaisetkin, olivat entistä enemmän huolestuneita poikien voinnista. Tämän taustalla voi olla esim. kouluammuskelutapaukset.

Itsenäistymisen tuki

Nuoret ohjautuivat itsenäistymisen tuen piiriin kunnallisen sosiaalityön, nuorisopsykiatrisen hoitotahon, koulukuraattoreiden tai oppilaanohjauksen kautta, mutta myös turvatalon kriisityön kautta.

Itsenäistymisen tuen asiakasmäärät kasvoivat selvästi Helsingissä ja Tampereella. Näissä turvataloissa oli toiminnalle osoitettu myös henkilöstöresursseja ja vapaaehtoiset tukivat aktiivisesti toimintaa. Turussa ja Espoossa toiminnalle ei ollut osoitettu ollenkaan henkilöstöresursseja ja toimintaa toteutettiin muun henkilökunnan toimesta juuri sen verran kuin muilta töiltä ehdittiin.

Itsenäistymisen tuen asiakastyö oli entistä haasteellisempaa: nuorten itsenäisen elämän esteenä oli mielenterveysongelmia, sairautta, yksinäisyyttä

vaikeuksia koulu- tai työelämässä. Näiltä nuorilta myös usein puuttui perheen ja lähiyhteisön tuki. Verkostotyön koordinoinnin ja kuntouttavan työn tarve korostui aiempia vuosia voimakkaammin.

Itsenäistymisen tuki räätälöitiin jokaisen nuoren kohdalla hänen tarpeitaan vastaavaksi. Toiminta muodostui viikoittaisista tapaamisista, verkoston kokoamisesta nuoren tueksi sekä asunnon etsimisestä. Osa itsenäistyvistä nuorista myös yöpyi säännöllisesti turvatalolla. Tavoitteena oli turvallisuuden ja aikuiskontaktien lisääminen ja tuen tiivistäminen.

Työskentelyssä kiinnitettiin erityistä huomiota nuorten perustarpeisiin, lepoon, ravintoon, liikuntaan, puhtauteen ja turvallisuuteen sekä arjen rakenteisiin ja niiden hallintaan. Monen nuoren kohdalla korostui erityisesti perhetyön tarve. Vanhempien tukeminen näiden nuorten kohdalla on poikkeuksetta välttämätöntä ja myös tuloksellista.

Toiminnallisuus oli oleellinen osa tukea. Vuoden aikana toteutettiin Helsingissä Accenturen tukema taidekasvatusprojekti "Mielikuvitus voimavarana" taiteilija Armi Paasivaaran ohjaamana. Projektissa työstettiin paperimassasta oman mielikuvituksen sisäinen hahmo. Tavoitteena oli etsiä omaa luovuutta, nähdä käden jälkensä ja kokea onnistumisen iloa. Projektin päätyttyä työt olivat esillä turvatalolla. Toiminnassa käytettiin hyväksi myös valokuvausta, musiikkia, liikuntaa, sosiaalipedagogista hevostoimintaa ja ryhmätoimintaa, mm. ruuanlaittoiltoja ja retkiä. Näiden toteuttamiseen osallistuivat myös vapaaehtoiset.

Tampereella itsenäistymisen tuessa oleville nuorille koulutettiin lisää tukihenkilöitä ja Helsingissä välitettiin ystäviä.

Näpistyspuhuttelutoiminta ja läheisneuvonpito Turussa

Turussa turvatalolla puhuteltiin kaupungin sosiaalilautakunnan valtuuttamina alle 15-vuotiaat, näpistyksestä kiinni jääneet nuoret huoltajiensa läsnä ollessa. Näpistysilmoituksia tuli 149, niistä 84 koski poikia ja 55 tyttöjä. Näpistelijöiden keski-ikänsä oli n. 12 vuotta. Puhutteluun saapui 104 nuorta. Eniten näpisteltiin tupakkaa, energiajuomia ja meikkejä. Näpistetyn tavaran arvo oli keskimäärin 25€.

Turvatalo tuotti läheisneuvonpitopalvelua Turun sosiaalitoimen tarpeisiin maaliskuusta alkaen. Turun kaupungin peruspalvelulautakunta myönsi avustuksen läheisneuvonpidon koollekutsujan palkkaamiseksi. Maaliskuun alussa koollekutsujan tehtävään palkattiin työntekijä ja toiminta käynnistettiin.

Läheisneuvonpito (LNP) on yhteisöllinen menetelmä, jolla etsitään ratkaisuja lastensuojelun asiakkaan ongelmiin. Tavoitteena on turvata lapsen ja perheen tarvitsemat tukitoimet ja palvelut, parantaa viranomaisten välistä yhteistyötä

sekä mahdollistaa entistä varhaisempi ongelmiin puuttuminen. Toiminnan seuraamiseksi, tukemiseksi ja kehittämiseksi perustettiin ohjausryhmä.

Vuoden aikana keskityttiin toiminnan käynnistämiseen ja henkilökunnan ja verkoston kouluttamiseen. Varsinaisia asiakkuuksia oli kuusi.

Strategiatyö

Vuoden aikana saatiin tieto RAY:n uudistuvasta avustusstrategiasta. Se tulee painottamaan entistä enemmän vapaaehtoisvoimin tehtävää työtä. Tämän vuoksi SPR:n hallitus valtuutti pääsihteerin nimeämään työryhmän pohtimaan turvatalotoiminnan kehittämistä. Toimeksianto määriteltiin seuraavasti:

- määritellä turvatalojen **toimintastrategia** osana SPR:n kokonaisstrategiaa
- turvatalojen **asema** SPR:n vapaaehtois- ja hyvinvointi ja terveyslinjausten toteuttamisessa
- **resurssikehitystarpeet** sekä kumppanuudet vuoteen 2015
- **vapaaehtoistoiminnan ja ammatillisen työn suhde** turvatalotoiminnassa

Strategiatyöryhmä kokoontui syksyn aikana neljä kertaa. Strategiatyöstä on tehty erillinen raportti.

Palautejärjestelmän uusiminen

Palautteen keräämiseksi ja vaikuttavuuden mittaamiseksi kehitettiin Digium-pohjainen työkalu. Sitä ei kuitenkaan saatu käyttöön kertomusvuoden aikana. Käyttönoton valmistelut, käytössä olevien eri työkalujen yhteensovittaminen ja henkilökunnan perehdytys veivät arvioitua enemmän aikaa. Työ saatiin tehdyksi vuoden loppuun mennessä.

Johtokunnan kokoonpano

Pekka Paatero, puheenjohtaja, läänin sosiaali- ja terveysneuvos
 Airi Qvist, varapuheenjohtaja, yrittäjä
 Taru Kuosmanen, tilaajapäällikkö, Tampere
 Lena Bremer, erityisasiantuntija, Suomen Mielenterveysseura
 Mukhtar Abib, maahanmuuttajaperheiden sosiaaliohjaaja, Helsinki
 Annika Nyberg Frankenhaeuser, Ohjelmistoaluejohtaja, Svenska YLE
 Kristiina Kumpula, pääsihteerin, SPR
 Erja Reinikainen, järjestöpäällikkö, SPR, sihteeri

Esittelijä: Erja Anttila, turvatalotoiminnan johtaja

